

Liv og vekst i den grønne landsbyen

**Randaberg
kommune**

PENGAR

av Arne Garborg

Ein kan kjøpa seg mat,
men ikkje mathug,
dropar, men ikkje helse,
mjuke sengar, men ikkje svevn,
lærdom, men ikkje vit,
stas, men ikkje venleik,
glans, men ikkje hyggje,
moro, men ikkje glede,
kamerater, men ikkje venskap,
tenarar, men ikkje truskap,
gråe hår, men ikkje ære,
tolege dagar, men ikkje fred.

Skalet av alle ting kan ein få for pengar.
Men ikkje kjernen;
det er ikkje for pengar fal.

Bildet på forsiden: Randaberg kulturskole feirer 40 års-jubileum i år. Her er ansatte og elever på torget i Randaberg sentrum. Bildet til venstre er fra årets 17. mai-feiring.

Innhold

Innledning	4
Organisasjonen	8
Rådmannens ledergruppe	9

Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan	10
Forutsetninger i rådmannens forslag til budsjett og økonomiplanforslag	18
Statsbudsjettet og kommunene	24
KOSTRA	25
Driftsbudsjettet	26
Obligatoriske oversikter, drift	29
Investeringsbudsjett	32
Obligatoriske oversikter, investering	34

Hovedtabeller:	
Tabell: Driftstiltak	26
Tabell: Budsjettskjema 1A/1B	29
Tabell: Hovedoversikt drift	31
Tabell: Investeringstiltak	33
Tabell: Investeringer, budsjettskjema 2A	34
Tabell: Hovedoversikt, investering	34

- Vi tar pause i investeringsnivået, men gir likevel mer tjenester i takt med økt behov

Dette er rådmannens forslag til budsjett for 2019 og økonomiplan for 2019-2022 for Randaberg kommune.

Forslaget er utarbeidet med bakgrunn i budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021, virksomhetsplaner for 2018, årsmeldingen for 2017 og KS-sak 29/18 Rammesak 2019.

Budsjettet er basert på regjeringen Solbergs forslag til statsbudsjett for 2019.

Rådmannens budsjettforslag legger til grunn en pause i det høge investeringsnivået, men det er lagt inn midler for å kunne gi mer tjenester til innbyggerne i takt med økt behov: flere eldre og flere brukere med behov for tilrettelagte tjenester.

Randaberg 12. november 2019

Magne Fjell

rådmann

Per Blikra

økonomisjef

1

Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan

Organisasjonen

Kommunestyret
27 representanter

Ordfører

Kontrollutvalg

- 3 medlemmer

Formannskap

- 9 medlemmer

Hovedutvalg for nærmiljø og kultur (HNK)

- 11 medlemmer

Hovedutvalg for oppvekst og levekår (HOL)

- 11 medlemmer

Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne (MNF)

- 7 medlemmer

Eldrerådet

- 5 medlemmer

Barn og unges kommunestyre (BUK)

- 18 medlemmer

Administrasjonsutvalg/ Likestillingsutvalg (ADM)

- 6 medlemmer

Kommuneplanutvalg

- 9 medlemmer

Rådmannen

- Inkl. økonomi, personal- og organisasjonsutvikling og kommunikasjon og demokrati

Helse og oppvekst

- Inkl. heldøgntjenester, sykehjem, dagsenter, hjemmetjeneste, boligjeneste, barnehage, helsetjenester og barnevern.

Tekniske tjenester

- Inkl. renovasjon, renhold, teknisk drift, bygg og eiendom

Kultur

- Inkl. fritid, kulturskole, idrett, Tungenes fyr, Vistnestunet og folkebibliotek

Skole

- Inkl. tre skoler med skolefritid, voksenopplæring og PPT.

Plan og miljø

- Inkl. arealplanlegging, byggesak, oppmåling og jordbruk

Nav Randaberg

Eierskap:

Interkommunale selskap (IKS):

- Interkommunalt vann-, avløps- og renovasjonsverk (IVAR)
- Brannvesenet i Sør-Rogaland
- Stavangerregionen Havn
- Interkommunalt arkiv i Rogaland IKA
- Rogaland revisjon
- Sørmarka Flerbrukshall
- Multihallen i Sandnes og Storhallen i Randaberg

Interkommunalt samarbeid:

- Randaberg interkommunale PPT
- Rogaland kontrollutvalgssekretariat

Foreninger/samarbeid:

- Ryfylke friluftsråd
- Jæren friluftsråd
- Voldtektsmottaket/Legevakt, Stvgr
- Region Stavanger BA
- Viltneimnd
- Interkommunalt kulturråd
- Tilsynsutvalg Jærstrendene
- Transportsamarbeid Nord-Jæren
- Småbåtforeninger Skiftesvik og Ryggstranden

Stiftelser:

- Jærmuseet
- Rogaland Arboret
- Krisesenteret i Stavanger

Aksjeselskaper:

- Lyse Energi
- Randaberg Rennesøy bygdeblad
- Ranso Treindustri
- Greater Stavanger Economic Development
- Allservice
- Attende
- Landsbykonferansen Randaberg
- Nord-Jæren Bompengeselskap

Rådmannens ledergruppe

1) Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan

1.1. Handlingsrom gjennom reduserte rammer

Fra 2009 er tjenesteområdene sine budsjetter årlig redusert for å oppnå handlingsrom til nye driftstiltak og nødvendige investeringer. Nye oppgaver/flere tjenestemottakere har ført til at budsjetta til tjenesteområda har økt til tross for de generelle reduksjonene. God økonomistyring og nøktern drift over flere år gjør at viktige tiltak har blitt iverksatt og at satsninger i statsbudsjettet har blitt gjennomført.

Det er gjennomført reduksjoner i tjenesteområdas budsjetter fra 2009 til 2018, som isolert sett gjør at budsjettet for 2018 er mellom 60 og 70 mill. kr lavere enn det ville vært uten disse reduksjonene.

I tillegg er det ikke gitt kompensasjon til tjenesteområda for generell prisstigning i perioden 2009-2012. Det innebærer også en effektivisering på 3-4 mill. kr årlig. I 2013 ble det gitt full kompensasjon for prisstigning. For 2019 har rådmannen lagt inn midler for å dekke prisstigning på kjøp av utvalgte tjenester i tjenesteområda, men ikke fullt på kjøp av varer, noe som tilsvarer en effektivisering på 1,7 mill. kr. Det samme ble gjort i 2014-2018.

Reduserte skatteinntekter, ny bemanningsnorm i barnehagene, bosetting av færre flyktninger, bemanning knyttet til nye senger på sykehjemmet og plasser i PU-boliger gjør at budsjettet for 2019 og økonomiplanen for 2019-2022 blir lagt fram med omfattende generelle innsparingstiltak i tillegg til de som er gjennomført i 2018 og tidligere år. Generelle innsparinger i 2019 (i forhold til driftsnivået i 2018) er i underkant av 4. mill. kr. Dette er de samme innsparinger som ble vedtatt for gjeldende budsjett/økonomiplan. Dette øker til 12 mill. kr i 2020 og i underkant av 15 mill. kr i 2021 (i forhold til nivået i 2018).

Randaberg kommune har de siste åra investert mye og økt låneopptaket tilsvarende. Rådman-

nen har gjort en stor endring i forhold til vedtatt økonomiplan, og har foreslått å utsette byggetrinn 2 av Harestad skole til etter økonomiplanperioden som en tilpasning til reduserte rammer.

Utfordringene med å få et budsjett i balanse har vært større enn på mange år. Rådmannen har brukt av driftsfond for å saldere budsjettet 2019, og vi når ikke målet om et netto driftsresultat på mellom 1 og 4 prosent i økonomiplanperioden.

I budsjettprosessen er det mange ønsker og behov som blir tatt opp fra tjenesteområda og politikerne. Det er vanskelig å få alle disse inn i et balansert budsjett. Det er også slik at det er lettere å la være å legge inn et nytt tiltak framfor å slutte med eller redusere noe en allerede gjør. Dette preger rådmannens tilnærming til å la kommunen ta på seg nye forpliktelser.

1.2 Skatteinntekter i 2018

Skatteinntektene i 2018 ser ikke ut til å ha kommet opp på det nivået de var på i Randaberg og omkringliggende kommuner før oljekrisen. Deler av dette blir kompensert gjennom systemet med inntektsutjamning, men vi må regne med lavere skatteinntekter enn vedtatt økonomiplan legger til grunn. I vedtatt økonomiplan har vi lagt inn en forutsetning om at skatteinntektene gradvis skal oppover mot tidligere nivå. Dette er usikkert. Dersom vi har fått en permanent nedgang i lønnsnivået i forhold til resten av landet, vil vi få permanent lavere skatteinntekter.

1.3 Økte driftskostnader og reduserte inntekter

På noen områder tilsier utviklingen i demografi eller andre forhold at driftsutgiftene vil øke i 2019. I rådmannens budsjettforslag er det også

>> Reduserte skatteinntekter, ny bemanningsnorm i barnehagene, færre flyktninger, bemanning på sykehjemmet og plasser i PU-boliger gjør at budsjettet og økonomiplanen blir lagt fram med omfattende generelle innsparingstiltak.

lagt inn driftsmidler knyttet til nye investeringer. Alle endringer som er lagt til grunn i rådmannen sitt budsjettforslag blir vist som tiltak samlet i eget kapittel. Her er bare noen av tiltaka nevnt.

Vi hadde langt færre barn som begynte i barnehage i år enn i fjor og åra før. Dette på grunn av lave fødselstall i 2017. I fjor ble det lagt inn midler til å øke antall barnehageplasser, både private og kommunale. Dette for å kunne gi tilbud til alle som hadde krav på barnehageplass. Vi har et langt lavere behov for barnehageplasser i år.

Til neste år vil det trolig øke igjen, basert på fødselstall i første halvår i år. Vi har redusert bemanningen i de kommunale barnehagene for å tilpasse den til færre barn. Samtidig har vi tilpasset oss den nye bemanningsnormen. Det betyr at reduksjonen er mindre enn den ville vært om vi skulle fortsatt med bemanningstettheten vi har hatt. Dette har isolert sett kostet oss 3,5 mill. kr. Vi har fått mer i redusert rammetilskudd på grunn av færre barnehagebarn enn det vi har tatt ned driftsnivået på redusert bemanning.

På den andre siden har rådmannen tatt ut (ikke prioritert) tiltaket i vedtatt økonomiplan som gradvis økte utgiftene til bemanningsnorm (og som delvis finansierte dette med økt rammetilskudd). Dette gir en «gevinst» på 1-2 mill. kr i økonomiplanperioden.

I fjor ble det lagt inn et tiltak som reduserer bruk av private barnehager i andre kommuner (fordi vi fikk full dekning hos oss). Denne reduksjonen har ikke kommet, folk velger private barnehager i nærheten av arbeidsplass, uavhengig av tilgang hos oss. Dette gjelder spesielt studentbarnehager og bedriftsbarnehager på Forus. Tiltaket fra i fjor er derfor ikke prioritert i rådmannens forslag, og det gir en merbelastning på 1-2 mill. kr.

>> Vi har et langt lavere behov for barnehageplasser i år. Til neste år vil det trolig øke igjen, basert på fødselstall i første halvår i år.

Innen Helse og velferd er det lagt inn bemanningsutgifter knyttet til nye PU-boliger som er planlagt ferdige i 2020, nytt sykehjem og til økt behov innen hjemmetjenesten. PU-boliger og sykehjem lå inne i vedtatt økonomiplan. Rådmannen har lagt inn utsatt og gradvis oppbemanning i sitt forslag til økonomiplan. Oversikten under viser belastningen av disse tiltaka slik de opprinnelig lå inne og slik de nå ligger inne.

Tall i mill. kroner	2019	2020	2021	2022
332 Bemanning nytt sykehjem, oppstart og gradvis opptrapping	1,5	4,0	5,3	6,5
350 Nytt bofellesskap, seinere ferdigstilling og gradvis opptrapping	-	2,4	4,8	7,4
346 Hjemmesykepleien, økt behov for personell, innfaset over tid	0,8	1,6	2,3	2,3
Sum i rådmannens forslag 2019	2,3	8,0	12,5	16,3
332 Bemanning i nytt sykehjem og andre driftskonsekvenser	5,1	5,1	8,1	11,0
350 Nytt bofellesskap	1,9	7,4	7,4	7,4
Sum i vedtatt økonomiplan	7,1	12,5	15,5	18,4

Belastningen er betydelig redusert, men vil fortsatt være krevende utover i økonomiplanperioden. Nytt dagsenter for demente (utvidet «Inn på tunet») vil kreve ytterligere 2 mill. kr fra 2020.

Innslagspunktet for ressurskrevende tjenester er økt med 50 000 kr mer enn prisstigningen. Dette reduserer inntekten vår med 1,2 mill. kr.

Vi har ikke fått svar på hvor mange flyktninger Randaberg kommune blir bedt om å bosette i 2019 og framover. Vi vil sannsynligvis bosette omtrent like mange flyktninger i 2019 som i 2018, det vil si 10+ familiegjenforeninger. Dette er langt lågere enn i 2015-2017. Dette reduserer inntektene mer enn utgiftene, og vi får en nettobelastning på 2,5 mill. kr i 2019 i forhold til 2018, og dette øker utover i økonomiplanperioden.

Inntekter og utgifter på VAR-området justeres opp og ned hvert år i budsjettbehandlingen i forhold til endringer i pris/volum på kjøp fra IVAR. I tillegg justeres inntekter og bruk av fond i forhold til selvkost. Vi har hatt regnskapsmessig avvik i forhold til nettobudsjettet på renovasjon de siste åra. Dette skyldes en feil fra tidligere år der inntekten er oppjustert mer enn

selvkostmodellen la grunnlag for. Når rådmannen korrigerer dette i årets forslag til budsjett, medfører det en netto økning av utgiftene på 2,5 mill. kr.

Bruken av IKT øker i samfunnet, og Randaberg kommune bruker også flere IKT-systemer, samtidig som vi også bruker disse mer. Dette krever både økte investeringsutgifter og driftsutgifter. Vi har gjennomført en kartlegging av status og potensiale for digitalisering i kommunen i år. En av konklusjonene er at de store fellessystema (sak-arkiv/økonomi/lønn-personal) kommuniserer dårlig med hverandre og at vi bør vurdere alternative system. Dette er det tatt hensyn til i investeringsbudsjettet der det er lagt inn et eget tiltak for digitalisering.

På driftssiden er det lagt inn 0,6 mill. kr årlig til Chromebook til 5. klassinger og 0,84 mill. kr årlig til økte driftskostnader (flere og mer bruk av IKT-systemer) pluss sikrere drift (serverpark til Green Mountain). Det er også lagt inn midler til å følge opp og ta i bruk investeringer i velferdsteknologi med 1,4-2,2 mill. kr i 2019-2021. I 2022 er det kun lagt inn utgifter til vedlikehold/utskifting av utstyr med 0,5 mill. kr, mens det er lagt inn stillingsressurser i de andre åra.

Rådmannen viser ellers til vedtatt IKT-strategi (KST-39/17) og mer utfyllende tekst i vedlegget fra rådmannen/staber.

Oversikt lenger bak i budsjettet viser alle tiltak som endrer utgifter/inntekter i forhold til budsjettet for 2018. Dette omfatter tiltakene som er omtalt over, men også innsparingstiltak, nye tiltak og tiltak som justerer for prisendring fra 2018 til 2019.

Rådmannen har ikke prioritert alle tiltak som har vært med i den interne prioriteringsdiskusjonen i budsjettprosessen. Noen av disse blir vist som uprioriterte tiltak i oversiktene lenger bak i dokumentet, mens andre er tatt helt ut av den videre prosessen.

1.4 Reduserte driftsbudsjetter i 2019 og økonomiplanen

Driftsbudsjettet er redusert tidligere år og i

2018 gjennom konkrete reduksjoner, manglende/ufullstendig prisjustering og at nye uunngeelige kostnader er innarbeidet i eksisterende rammer for tjenesteområda. I vedtatt økonomiplan er det lagt til grunn at driftsbudsjettet må reduseres ytterligere fram til og med 2021. Dette er summen av innsparingen som rådmannen la til grunn i sitt budsjettforslag og ytterligere innsparinger som ble lagt til av kommunestyret.

Innsparing i mill. kr	2019	2020	2021	2022
Oppvekst	-1,7	-5,6	-6,8	-6,8
Helse og velferd	-1,3	-4,3	-5,3	-5,3
Tekniske tjenester	-0,2	-0,6	-0,7	-0,7
Rådmann	-0,2	-0,6	-0,7	-0,7
Kultur	-0,1	-0,4	-0,5	-0,5
NAV	-0,1	-0,3	-0,4	-0,4
Plan og miljø	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3

Dette er generelle innsparinger, som kommer i tillegg til tilsvarende innsparinger i 2018 på 3,8 mill. kr og konkrete innsparingstiltak i 2018 på 11 mill. kr.

Rådmannen har i tillegg lagt til grunn at en del nye driftsutgifter (PU-boliger, Randaberg helse-senter, m.m) kommer senere enn lagt til grunn i vedtatt økonomiplan. Det er også lagt inn nye inntekter på Helse og velferd.

Rådmannen la inn ekstra midler til sosialhjelpsutgifter i 2018. Disse er forutsatt at blir redusert gradvis i løpet av økonomiplanperioden. Kommunestyret vedtok ytterligere reduserte sosialhjelpsutgifter begrunnet i færre flyktninger.

Rådmannen har også saldert budsjettet med bruk av fond i 2019, og å avsette mindre til lønnsoppgjøra i 2018 enn det som statsbudsjettet bygger på.

>> (...) Randaberg kommune bruker også flere IKT-systemer, samtidig som vi også bruker disse mer. Dette krever både økte investeringsutgifter og driftsutgifter.

>> Rådmannen la inn ekstra midler til sosialhjelpsutgifter i 2018. Disse er forutsatt blir redusert gradvis i løpet av økonomiplanperioden.

1.5 Eiendomsskatt

Rådmannen ble i 2016 bedt om å legge fram to alternative budsjetter for 2017. Ett forslag uten eiendomsskatt på boliger og ett med. Rådmannen gjorde det både for 2017 og 2018. Rådmannens forslag som blir presentert i dette dokumentet er basert på videreføring av eiendomsskatt på boliger.

Eiendomsskatt samlet er omtrent 18 mill. kr i 2018. Av dette er 10 mill. kr eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer.

Rådmannen har i sine siste budsjettforslag vist ulike tilnærmingmåter for å kompensere for å ta bort eiendomsskatt. Kort oppsummert er dette:

1. Redusere investeringsnivået (avdrag/renter)
2. Redusere driftsutgiftene (i hovedsak lønn)
3. Utsette innføring av nye tiltak/tjenester
4. Konkurransetsetting/øke andre inntekter
5. Redusere avdragsutgiftene til lovens minimumskrav
6. Justering av andre inntekter
7. Redusere netto driftsresultat

Disse virkemidla er først og fremst politiske vurderinger som rådmannen i dette budsjettforslaget ikke gir eksempler på kombinasjoner av for å oppnå et budsjett uten eiendomsskatt.

1.6 Inntektsnivået i Randaberg kommune

KOSTRA-tall viser at til tross for reduksjonene de siste åra så brukes det mer penger samlet i Randaberg kommune enn i sammenlignbare kommuner. På de fleste tjenestene bruker vi mer enn gjennomsnittet, mens vi på noen områder bruker litt mindre. Det har vært mulig som følge av forholdsvis høge skatteinntekter, eiendomsskatt og inntekter fra Lyse Energi som samlet gir oss mer å rutte med enn mange andre kommuner.

Basert på de objektive kriteria i inntektssystemet er Randaberg kommune en «lettere» kommune å drive enn andre, og bør derfor ha et lavere kostnadsnivå. På den andre siden har vi flere brukere med store hjelpebehov enn gjennomsnittskommunen, noe som drar kostnadsnivået oppover. KOSTRA-tabeller med

kommentarer fra tjenestoområda viser mer om driftsnivåa våre i forhold til andre kommuner.

1.7 Bosetting av flyktninger

I vedtatt økonomiplan er det lagt til grunn at vi bosetter ti nye flyktninger i hvert av åra 2019-2022. Dette er samme nivå som i 2018, men langt færre enn i 2015-2017. Vi vet ikke hvor mange vi vil få spørsmål om å bosette i 2019 og framover, men har lagt til grunn at det blir ti som i vedtatt økonomiplan. Kommunene får integreringstilskudd når de bosetter flyktninger, i tillegg eget tilskudd til norskopplæring. Hovedparten av utgiftene er på NAV (lønn til flyktningkonsulenter, introduksjonsstønad, norskopplæring, sosialhjelp), men kommunene har også utgifter på andre områder.

Da Randaberg kommune sa ja til økt bosetting i 2016 og 2017, la vi inn forventet økte utgifter og inntekter i budsjetta. Når vi nå skal bosette langt færre nye flyktninger, vil inntektene reduseres automatisk, og utgiftene må reduseres tilsvarende. Disse vil ikke reduseres i takt, beregninger viser at utgiftene blir redusert senere enn inntektene. Med antatt bosetting, vil vi engang i 2020-2021 ha færre flyktninger enn vi hadde før flyktningkrisen i 2015-2016. Da må vi også redusere på kostnader som lå i budsjettet før, men ikke var direkte knyttet til integreringstilskuddet.

Vi har fått mange enslige mindreårige flyktninger i kommunene de siste åra, og har bygget opp en organisasjon rundt disse innenfor barnevernet. Signalene er at vi ikke vil få flere EM til Randaberg framover. Vi vil da ikke ha flere i denne gruppen i løpet av 2020-2021, og tilhørende driftsutgifter må reduseres tilsvarende.

1.8 Investeringer

De store investeringene i rådmannens forslag til økonomiplan er nytt bofellesskap for personer med utviklingshemming og investeringer

>> Basert på de objektive kriteriene i inntektssystemet er Randaberg kommune en "lettere" kommune å drive enn andre.

til VAR-området. Bassenga på Goa og Grødem skole skal også renoveres.

Vedtatte investeringer til VAR-området er videreført. Det samme er de andre vedtatte investeringene, men det er noen mindre endringer i beløp og tidspunkt. Midler til ombygging av andre etasje i DPS-bygget for å flytte bofellesskapa i Dalen og Sentrum dit er lagt inn.

I vedtatt økonomiplan er Harestad skole, trinn 2 (HS2) forutsatt bygget i 2019-2020 og ferdig til innflytting i 2021. Rådmannen foreslår å utsette denne investeringen, for å dempe effekten investeringsbudsjettet har på driftsbudsjettet. Rådmannen gjorde det samme i fjor, men kommunestyret vedtok at HS2 skulle bygges som planlagt. Kostnadsrammen for HS2 er nedjustert ved å ikke innrede øverste etasje i nybygget.

Det er god kapasitet på eksisterende skoler og byggene er i tilfredsstillende stand. Rådmannen har lagt inn midler til å oppgradere ventilasjonssystemet på «gamle» Harestad skole. Sammen med andre mindre omfattende tiltak vil skolen kunne brukes i ytterligere 5-10 år.

Svikt i skatteinntekter, endringer i rammevilkår (kostbare bemanningsnormer), og økte utgifter til drift er noen av begrunnelsene for rådmannens forslag om å utsette HS2. En annen begrunnelse er at HS2 er dimensjonert for forventet befolkningsøkning når Sentrum Øst blir realisert. Det kan gå flere år før det skjer. Det vil også gå flere år før det er aktuelt å realisere skoletomten. Inntil videre vil den delen av tomten som er klar bli brukt til «landsbyhotell». Det er lagt inn inntekter fra dette, og forventet salgsinntekt er tatt ut av økonomiplanen.

Totalentreprisen på bygging av HS2 er ute på anbud, og evaluering av tilbud skulle etter planen blitt gjort i løpet av november.

>> Rådmannen foreslår å utsette denne investeringen (Harestad skole, trinn 2) for å dempe effekten investeringsbudsjettet har på driftsbudsjettet.

>> Rådmannen har lagt inn midler til å oppgradere ventilasjonssystemet på "gamle" Harestad skole. Sammen med andre mindre omfattende tiltak vil skolen kunne brukes i ytterligere 5-10 år.

Vi har informert tilbyderne om at rådmannen har foreslått å utsette byggingen og at budsjettvedtak 13. desember vil bestemme framdriften for prosjektet. Hvis kommunestyret går for rådmannen sin innstilling, vil konkurransen bli avlyst. Vi vil da kunne bruke det samme konkurransegrunnlaget for en tilsvarende konkurranse når det blir aktuelt. Hvis kommunestyret vedtar HS2 slik som i vedtatt økonomiplan, vil inten

sjon om tildeling av kontrakt bli sendt til tilbyderne kort tid etter.

Vedtatt økonomiplan bygger på økte inntekter som følge av befolkningsframskrivning som

viser at vi får flere eldre og høyere innbyggervekst enn landsgjennomsnittet. Dersom vi ikke får høyere vekst enn landsgjennomsnittet, vil vi måtte finne andre inntekter eller redusere utgiftene ytterligere for å balansere økonomiplanen. Dette blir ekstra sårbart med et høgt investeringsnivå.

Rådmannen har ikke økt det generelle investeringsbudsjettet til IKT i økonomiplanen, men har lagt inn et eget tiltak med midler til digitalisering.

Midlene som ligger i det generelle investeringsbudsjettet på IKT er investeringer som ved likeholder utstyr og programvare, mens midlene til digitalisering er større og mindre konkrete prosjekter for å digitalisere deler av arbeidsoppgavene.

Investeringene er i hovedsak finansiert med låneopptak, men det er også regnet med betydelige husbanktilskudd til bofellesskap. Vi låner også fra Husbanken for å kunne yte startlån.

Rådmannen har videreført dette med 25 mill. kr årlig. Beløpet ble økt fra 2017 da det var 20 mill. kroner.

1.9 Utvikling i årsverk

Kilde: Egne tall fra Visma HRM til Waco, per januar.

2016	2017	2018	2019
726	731	740	732

Rådmannens forslag til budsjett vil gi en reduksjon med omtrent 8 årsverk fra 2018 til 2019.

Hovedårsaken til endring i antall årsverk er:

- Reduksjon NAV knyttet til færre flyktninger m.m. : -3,4
- Økning barnevern (vertskommune for Kvitsøy): +0,5
- Reduksjon barnehager pga færre barn: -4,5
- Reduksjon skoler (innsparing og mindre behov ATO): -10
- Økning Helse og velferd pga. økt bemanning nytt sykehjem, nytt årsverk mottakskontoret, velferdsteknologi og økning hjemmesykepleien. I tillegg endring fra kjøpt BPA til egne ansatte for en bruker: +9,5

Endringer i bemanning fordi Rennesøy går ut av det interkommunale PPT får virkning fra 2020.

Det samme gjelder endringer i barnevernet som følge av at Rennesøy og Finnøy går ut av samarbeidet når de blir en del av Stavanger kommune fra 2020.

Antall ansatte

Per januar 2018 er det 978 fast ansatte i Randaberg kommune. I tillegg er det 106 midlertidige ansatte. Totalt 1 084 ansatte.

Antall ansatte er medregnet læringer og ansatte i det interkommunale PPT.

1.10 Rådmannens forslag i forhold til kommunens økonomiske måltall

I KS-sak 61/16, som ble behandlet i september 2016, ble de økonomiske måltalla som ble vedtatt i 2013 vurdert på nytt.

Vedtaket i saka var slik:

"Randaberg kommune skal legga følgende økonomiske mål til grunn for framtidige budsjett/økonomiplaner:

Netto driftsresultat i % av driftsinntekter: mellom 1 og 4 %.

Arbeidskapital i % av driftsinntekter: mellom 20 og 30 %.

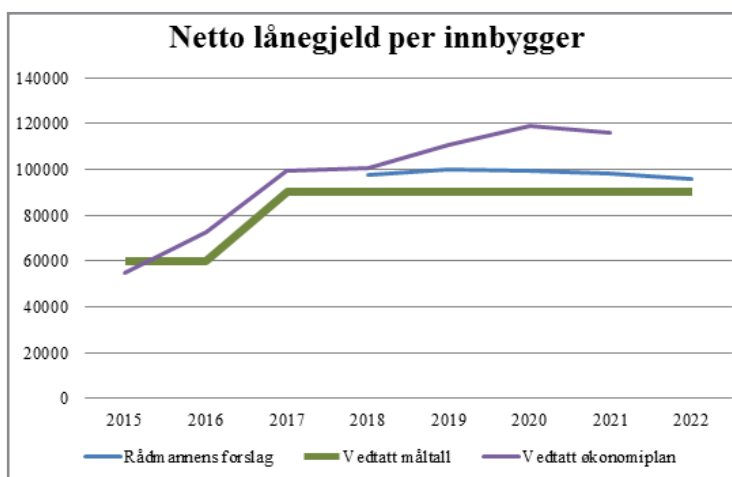
Ubundne driftsfond i % av driftsinntekter: mellom 5 og 8 %.

Kapitalfond i % av driftsinntekter: mellom 7 og 10 %.

Netto lånegjeld per innbygger: mindre enn 90 000 kr/innbygger."

Endringen fra tilsvarende vedtak fra 2013 var at måltallet for netto lånegjeld ble hevet fra 60 000 kr/innbygger til 90 000 kr/innbygger. Kommune-Norge har 1,75 prosent som måltall for netto driftsresultat over tid. Dette tilsvarer 3 prosent som var måltallet før endringen i føring av momskompensasjon kom, og som var kjent for de fleste.

Det er spesielt de to måltalla netto driftsresultat og netto lånegjeld per innbygger som får betydning for budsjettarbeidet. Men måltalla om størrelsen på kapitalfond legger også begrensninger på bruk av dette i finansieringa av investeringene.

Netto lånegjeld per innbygger vil holde seg over måltallet i hele økonomiplanperioden, men vil reduseres i slutten av økonomiplanperioden.

>> Per januar 2018 er det 978 fast ansatte (...) I tillegg er det 106 midlertidig ansatte.

Netto lånegjeld per innbygger vil holde seg over måltallet i hele økonomiplanperioden, men vil reduseres i slutten av økonomiplanperioden.

Vi vil i 2020-2021 betale omtrent like mye i avdrag som vi låner til nye investeringer. I 2022 vil vi betale vesentlig mer i avdrag enn vi låner. Lånegjelden forventes å være mindre enn i vedtatt økonomiplan. Dette fordi trinn to av Harestad skole er utsatt til etter økonomiplanperioden. Dersom trinn to av Harestad skole bygges som vedtatt i 2019-2020, vil netto lånegjeld være omtrent som i vedtatt økonomiplan, og nå en topp på oppunder 120 000 kr per innbygger i 2020, for så å gradvis reduseres i resten av økonomiplanperioden. (Se graf 1).

Graf 2 (til høyre) viser utviklingen av netto lånegjeld, historisk og i økonomiplanperioden for Randaberg kommune sammen med historiske tall for landet og Rogaland. Vi ser at vi ligger betraktelig over landet og Rogaland, og at vi i 2016 og 2017 også øker i forhold til vår kommunegruppe.

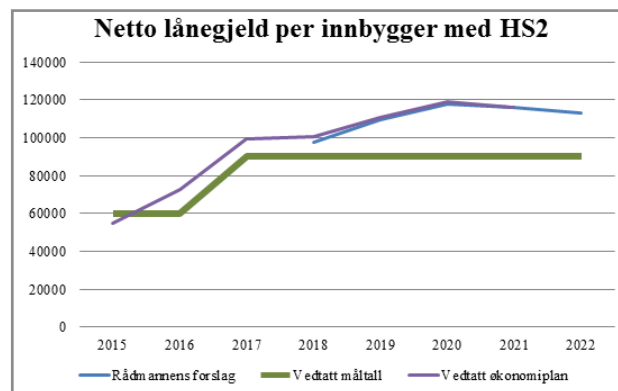
I sak om måltall i 2016 konkluderte rådmannen at for sammenligning med andre kommuner, skulle vi bruke konserntall. Disse er mer sammenlignbare fordi mange andre kommuner har deler av gjelden knyttet til kommunale foretak som ikke inngår i tallet over.

Tabell (graf 3) gir bedre framstilling av status per 2017 og historisk i forhold til andre kommuner. Vi ser at vi fortsatt «stikker av» i forhold til andre kommuner i 2016, men at nivået ikke er så mye høyere enn andre som graf 2 over viser.

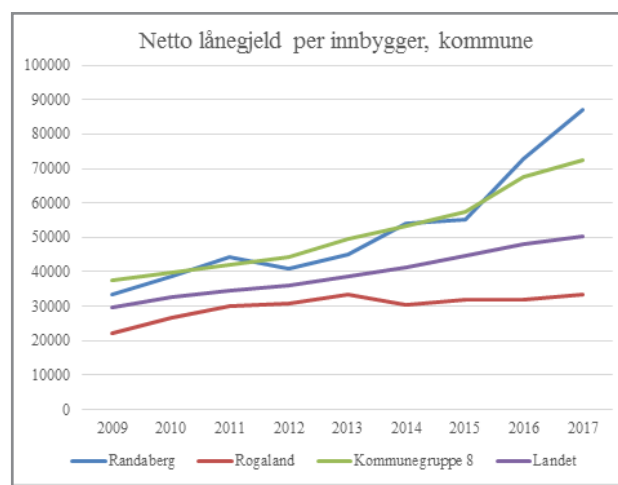
I saken om måltall blir netto driftsresultat framholdt som det viktigste måltallet å styre etter. Graf 4 til høyre viser utviklingen basert på rådmannens forslag.

>> Vi vil i 2020-2021 betale omtrent like mye i avdrag som vi låner til nye investeringer. I 2022 vil vi betale vesentlig mer i avdrag enn vi låner.

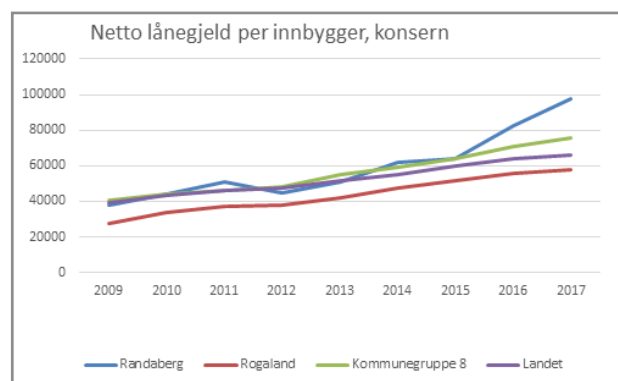
Graf 1:

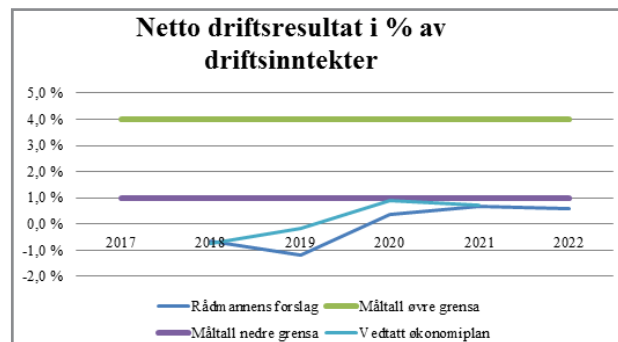
Graf 2:

Graf 3:

Graf 4:

Netto driftsresultat er negativt i 2019, og under den nedre grensa for måltallet i 2020-2022. Dersom trinn to av Harestad skole bygges som vedtatt i 2019-2020, vil netto driftsresultat være negativt i hele økonomiplanperioden. Det samme vil det regnskapsmessige resultatet være, slik at driftsfond vil reduseres til under nedre grense for måltallet.

Vi har vedtatt to måltall knyttet til soliditet: driftsfond og ubundne kapitalfond i forhold til driftsinntektene. For 2015-2017 var det et positivt regnskapsmessig resultat som er tilført driftsfondet. Dette gjør at måltallet per 2018 blir bedre enn i vedtatt økonomiplan (der det var forutsatt et negativt resultat i 2017). (Se graf 5).

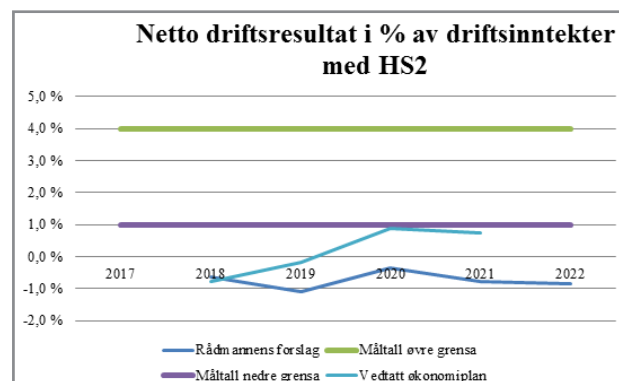
I vedtatt økonomiplan la rådmannen til grunn at regnskapsmessig mindreforbruk blir tilført driftsfond. I rådmannen sitt forslag er det ikke regnskapsmessig mindreforbruk før i 2020, og budsjettet er saldert med bruk av fond i 2019, så driftsfondet vil bli redusert i forhold til vedtatt økonomiplan i 2019. Driftssoliditeten vil bygges opp igjen i slutten av økonomiplanperioden. Vi vil ligge i ønsket intervall i hele økonomiplanen. (Se graf 6).

Dersom trinn to av Harestad skole bygges som vedtatt i 2019-2020, vil driftsfonda bli under nedre grense i slutten av økonomiplanperioden. (Se graf 7).

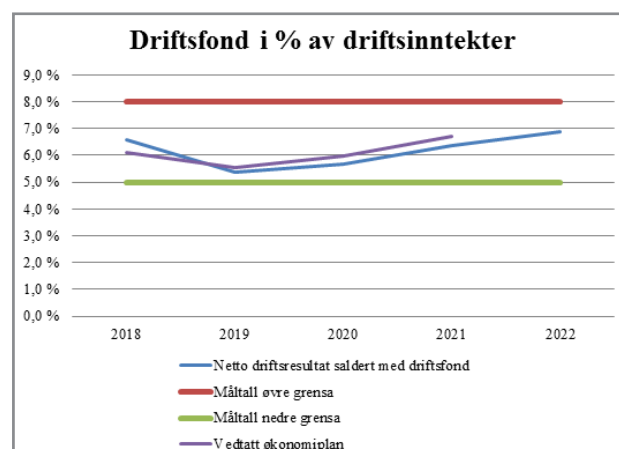
I 2011-2012 solgte vi store deler av utbyggingssområdet Vestre Goa. Netto salgsinntekter ble avsatt til kapitalfond. I 2016 ble fondet redusert for å kompensere for manglende salgsinntekter (jamfør budsjettvedtak i 2015 om 25 mill. kr årlige salgsinntekter i 2016-2018).

Ved regnskapsavslutningen for 2017 ble disse manglende inntektene finansiert med nytt låneopptak. Derfor er utgangspunktet for 2017 bedre enn vedtatt økonomiplan. Inntekter fra salg av Grødem Terrasse og S5-tomten i 2018 er i vedtatt økonomiplan brukt til å redusere låneopptaket, og ikke ført til fond, det blir derfor ingen bedring av dette måltallet utover i økonomiplanperioden.

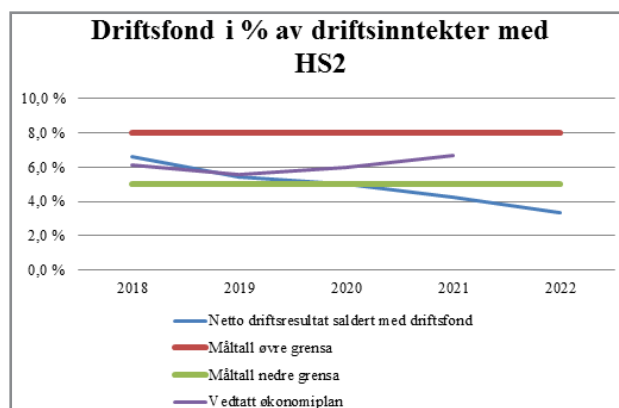
Graf 5:

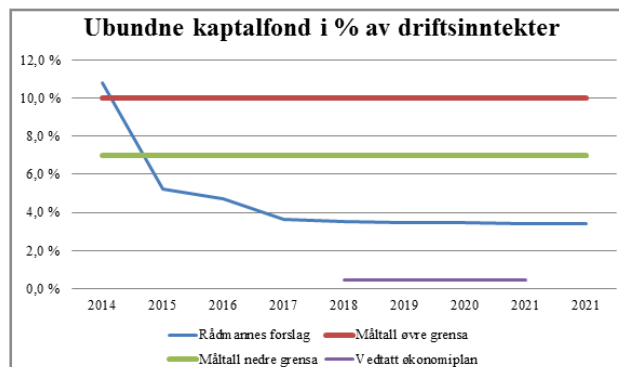
Graf 6:

Graf 7:

Graf 8:

1.11 Budsjett og økonomiplan som styringsdokument

Rådmannen legger fram et forslag til budsjett for 2019 som blir bindende for neste år når det blir vedtatt av kommunestyret (med kommunestyrets endringer). Kommunestyret vedtar også økonomiplanen som gjelder for de påfølgende åra.

Økonomiplanen gir føringer for neste års arbeid med budsjett for 2020 og tilhørende økonomiplan, men er ikke like bindende som budsjettet.

Både rådmannen og de folkevalgte kan derfor justere forhold i økonomiplanen når arbeidet med årsbudsjetta gjøres. Det er først når investeringsprosjekt og driftsendringer senere blir vedtatt i aktuelt årsbudsjett at de er bindende.

2) Forutsetninger i rådmannens budsjett- og økonomiplanforslag

2.1 Frie inntekter - skatt og rammetilskudd

Skatteinntektene til kommunene i vår region er fortsatt på et mye lågere nivå enn før oljekrisen i 2015/2016, mens resten av landet har hatt gode skatteinntekter. Vi vil ta med oss det reduserte nivået på skatteinntekter inn i 2019, men den gode skatteinntekten i resten av landet vil føre til at vi betaler mindre til inntektsutjamning nå i 2018.

Regjeringen endrer den kommunale skattøren for personlige skatteyttere fra 11,8 prosent i 2018 til 11,55 prosent i 2019. Dette skal likevel gi en marginal vekst i skatteinntekter som skal være med på å kompensere prisøkning (kommunal deflator), endringer i oppgaver og endringer i demografi.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) presenterer i dokumentasjonen til inntektssystemet (Grønt Hefte 2017) et anslag på skatt og rammetilskudd for inneværende år og kommende år. I anslaget over frie inntekter til den enkelte kommune i 2019 legger KMD skattefordeling fra 2017 til grunn.

Det betyr at alle kommunene antas å ha lik vekst i skatteinntektene i 2018. Gitt disse forutsetningene, venter KMD at de frie inntektene fra 2018 til 2019 vil øke for Randaberg kommune til i overkant av 610 mill. kr. Dette er omtrent 55 mill. kr mer enn KMD's prognose for Randaberg kommunes frie inntekter i 2018.

Grønt Hefte viser et rammetilskudd til Randaberg kommune for 2019 på 269,9 mill. kr og et anslag på netto skatteinntekter (skatt – rammetilskudd) på 341 mill. kr. Rammetilskuddet er basert på innbyggertall per 1. juli 2018, mens skatteinntektene er basert på innbyggertall per 1. januar 2018.

KS har utarbeidet en prognosemodell for skatt og inntektsutjamning som tar utgangspunkt i skatteinntektene de siste tre åra (2015, 2016 og 2017) og oppdatert folketall per 1/7-2018 for både rammetilskudd og skatteinntekter. Denne viser netto skatteinntekter på 351,4 mill. kr, 10,4 mill. kr mer enn tilsvarende tall i Grønt hefte. I utgangpunktet er et tall som bygger på tre år mer realistisk enn et som bygger bare på det siste året. Men i dette tilfellet er det kanskje mer et uttrykk for hvor mye høyere skatteinntektene hadde vært i Randaberg kommune hvis vi ikke hadde hatt lokal nedgang på grunn av konjunkturedringer de siste åra.

Netto skatteinntekter i Randaberg kommune i 2018 ser ut til å bli lavere enn budsjettet, dette er ikke fanget opp i Grønt hefte og KS sin prognosemodell. I rådmannens anslag er det lagt til en netto økning på 1,2 mill. kr på grunn av forventet innbyggervekst fra 2018 til 2019. Dette er det ikke tatt hensyn til i anslaga fra Statsbudsjettet/KS.

Rådmannens forslag til budsjett for frie inntekter for 2018 er totalt 601,1 mill. kr, og for netto skatteinntekter 342,5 mill. kr. I åra etter 2019 er det lagt til grunn en ytterligere økning i skatt og rammetilskudd med bakgrunn i forventet befolkningsvekst og vekst i antall eldre i Randaberg kommune utover landsgjennomsnittet.

Rådmannen la i fjor til grunn at skattesvikten som ble videreført fra 2017 til 2018, ville avta

utover i økonomiplanen som følge av bedre sysselsettingssituasjon. Den forutsetningen ligger fremdeles inne. Netto skatteinntekter i rådmannens budsjettforslag ser slik ut:

>> "Fallhøgden" vil for Randaberg være +/- 5-10 mill. kroner.

Tall i mill. kr	Skatteinntekter	Inntektsutjamning	Netto skatteinntekter
Budsjett for 2018 i vedtatt økonomiplan	373,1	-30,5	342,6
Vedtak 2018, KS (tiltak 26)	0,5	-0,3	0,2
Skatt opp fra nivå i 2017	10,0	-7,0	3,0
Økte pensjonsutgifter	0,9	-0,4	0,5
Budsjett for 2019 i vedtatt økonomiplan	384,5	-38,2	346,3
Redusert skattenivå i 2018	-22,8	15,4	-7,4
Realvekst	1,4	-0,2	1,2
Deflator	10,4	-0,9	9,6
Justeringer for å fange opp nasjonal vekst	-7,9	7,9	0,0
Budsjett sammenlignbart med Grønt hefte/KS	365,7	-16,0	349,7
Lokal vekst på grunn av flere innbyggere	3,0	-1,8	1,2
Rådmannens forslag	368,7	-17,8	350,9

Sammenlignbare budsjetterte netto skatteinntekter er 8,7 mill. kr høyere enn Grønt hefte og 1,7 mill. kr lavere enn KS-prognosen basert på tre år.

Skatteinntektene er vanskelige å budsjettere for kommunene, spesielt kommuner som har over landsgjennomsnittet i skatteinntekter per innbygger, og dermed betaler inntektsutjamning.

"Fallhøgden" vil for Randaberg kommune normalt være pluss/minus 5-10 mill. kr i forhold til det beløpet rådmannen anslår skatteinntektene til.

I rådmannens budsjettforslag er skatteinntektene i det øvre sjiktet av mulige inntektsnivå. Rådmannens budsjettforslag er derfor sårbart i forhold til negative konjunkturedringer.

I vedtatt økonomiplan er det lagt inn forutsetninger om at rammetilskudd og skatteinntekter

>> Skatteinntektene er vanskelige å budsjettere for kommunene, spesielt kommuner som har over landsgjennomsnittet i skatteinntekter per innbygger.

øker i forhold til nivået i 2019 (utover økning for å dekke prisstigning, demografikostnader og realøkninger i framtidige statsbudsjetter).

Det er begrunnet med vekst i befolkning og antall eldre (rammetilskudd), og vekst i befolkning og vekst i inntektsnivået (skatt). Samlet er det lagt inn slik forventning om økning:

Forutsetninger i vedtatt økonomiplan	2020	2021	2022
Økt rammetilskudd i forhold til 2019	-4,5	-9,0	-10,0
Økte netto skatteinntekter i forhold til 2019	-9,4	-11,6	-12,8
Sum økning (mill. kroner)	-13,9	-20,6	-22,8

Skatteandelen er nå 40 prosent av de frie inntektene, mens rammetilskudd utgjør 60 prosent.

Regjeringspartia har tidligere signalisert at de ønsker å gradvis heve skatteandelen til 50 prosent eller høyere. Dette favoriserer kommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet, slik som Randaberg kommune.

I forslag til Statsbudsjett for 2019 er det ikke lagt inn endringer i fordelingen mellom skatteinntekter og rammetilskudd.

2.2 Brukere med store hjelpebehov / ressurskrevende brukere

For 2018 er innslagspunktet hevet med prisstigning pluss 50.000 kr og er 1.320.000 kr. Kompensasjonsgraden på 80 prosent er videreført. Refusjon bortfaller fortsatt når brukerne blir 67 år. Kommunene skal inntektsføre refusjonen for 2018 i 2018-regnskapet, selv om vi ikke får det utbetalt før i juni 2019, mens staten som følger kontantprinsippet utgiftsfører det i 2019-regnskapet. Derfor er det først nå i høst at kommunene, gjennom statsbudsjettet, får vite de endelige forutsetningene for denne refusjonen i 2018. Vi har lagt til grunn at for 2019 vil egenandelen bare heves med forventet lønnsstigning, og at kompensasjonsgraden fortsatt blir 80 prosent. Disse størrelsene vil vi ikke få vite før regjeringens forslag til statsbudsjett for 2020 blir lagt fram neste høst.

Også i fjor høst foreslo regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett å øke innslagspunktet med 50 000 kr mer enn prisstigningen, men dette ble avvist i Stortingets budsjettbehandling i desember 2017.

Randaberg kommune får skjønnsmidler fra fylkesmannen, fordi vi har mange brukere med store hjelpebehov og derfor må betale uforholdsmessig mange egenandeler. Vi får i 2019 6,6 mill. kr i slike skjønnsmidler. Disse har vært slik de siste åra:

- 2018: 6,5 mill. kr
- 2017: 5,0 mill. kr
- 2016: 4,0 mill. kr
- 2015: 5,0 mill. kr
- 2014: 5,0 mill. kr
- 2013: 5,9 mill. kr

2.3 Eiendomsskatt

Eiendommene i Randaberg kommune er retaksert med virkning fra 2009, og inntektene i 2018 var 8,1 mill. kr på næring (verk og bruk) og 9,7 på bolig- og fritidseiendommer. Rådmannen viser også til KS-sak 77/16 om eiendomsskatt som ble behandlet i kommunestyret i oktober i 2016.

I vedtatt økonomiplan er det lagt til grunn at nivået på eiendomsskatt er uendret.

Promillesatsen for boliger ble hevet fra 2 til 3 i 2017. Bunnfradraget er 733 000 kr. For næring og verk og bruk er promillesatsen 7 (maksimalsatsen).

I statsbudsjettet er det foreslått å sette maksimalsatsen på boliger til 5 promille. Det er også foreslått at kommunene fra 2020 skal bruke formuesverdien fra skatteetaten og ikke egne takseringer som grunnlag for eiendomsskatt på boliger. For hytter, garasjer, driftsbygninger og lignende må kommunene fortsatt takserer selv. Vi vet ikke hva virkningen av å bruke formuesverdien blir, men fordi det er lenge siden vi takserte, er det grunn til å tro at grunnlaga for eiendomsskatt vil øke. Dersom dette ikke skal føre til økt eiendomsskatt, må promillesatsen etter bunnfradraget endres.

I forrige statsbudsjett ble det vedtatt at det ikke lenger skal kunne innkreves eiendomsskatt på produksjonsutstyr. I ettertid er dette konkretisert slik at eiendomsskatten på dette skal utfases i løpet av sju år, og kommunene skal få kompensert inntektsbortfallet. I fjor kalkulerte vi effekten av dette inntektsbortfallet for Randaberg kommune til 2 mill. kr. I vedtatte økonomiplan er det et tiltak som reduserer inntekten gradvis med 0,4 mill. kr i fem år, fordi vi da ikke visste noe om eventuell kompensasjon for inntektsbortfallet. I dette forslaget til økonomiplan er dette tiltaket tatt ut (ikke prioritert), fordi vi får kompensasjon og endringen ikke får budsjettmessig virkning.

2.4 Inntekter fra Lyse Energi AS

Lyse betaler en garantert avkastning til eierne sine av ansvarlig lån på opprinnelig 3 milliard kroner. Avkastningen er knyttet til NIBOR-rentesats (internrenten mellom bankene) og til eierandel. Randaberg kommune eier 3,279 prosent av Lyse. I tillegg til den garanterte avkastningen betaler Lyse utbytte av overskudd til eierne.

>> Randaberg kommune får i 2019 6,6 mill. kroner i skjønnsmidler fra fylkesmannen, fordi vi har mange brukere med store hjelpebehov.

I vedtatt økonomiplan hadde rådmannen i samråd med de sentrale eierkommunene i Lyse lagt til grunn en opptrapping på samlet utbytte i hele økonomiplanperioden. Denne opptrappingen er bekreftet av Lyse, og inntektene er lagt inn i samsvar med disse omforente føringene. Av et samlet utbytte på 550 mill. kr i 2019 er Randaberg kommunes andel 18 mill. kr. Dette øker gradvis til 21,3 mill. kr i 2022.

2.5 Økning gebyrer/avgifter/egenbetalinger/husleier

For å kunne videreføre driftsnivået må inntektsgrunnlaget styrkes. De fleste gebyrer/egenbetalingene er økt med 2,8 prosent fra 2018 til 2019 i samsvar med den kommunale deflatoren (lønns-/prisvekst).

På VAR-området endres gebyra med mellom -25 prosent og +6,3 prosent. Det er renovasjonsutgiften som økes mest. Gebyr for septiktømtømning går ned med omtrent 25 prosent, og både vann- og avløpsavgift blir redusert (2-5 prosent). Feieavgiften går opp med 19,9 prosent og er nå på nivå med 2017 (den gikk ned med 19,6 prosent fra 2017 til 2018). På byggesak er gebyra uendret fra i fjor i samsvar med budsjettvedtak. Gebyrer på oppmåling er økt med mellom 2,8 og 5 prosent.

Foreldrebetaling for barnehage er økt i tråd med føringer i statsbudsjettet for 2018.

Rådmannen foreslår også å ta betaling for transport til og fra dagsenter på Vardheim og Steindal gård (Inn på tunet), og for utkjøring av mat fra kjøkkenet på Vardheim.

For oversikt over gebyrendringene fra 2018 til 2019, se budsjettkommentarer for aktuelle tjenesteområder og eget gebyrvedlegg.

2.6 Rentesats, renteutgifter/renteinntekter og avdragsutgifter

Det er budsjettert med 2 prosent rente og 25 års avdragstid i 2019 og økonomiplanperioden

for nye investeringer. Det er det samme som i vedtatt økonomiplan. Randaberg kommune har en struktur på låneopptak (fast og flytende rente), utlån (Lyse, flytende) og rentekompen-sasjon (flytende) som gjør at vi er forholdsvis nøytrale i forhold til rentenivået. Rentesatsen som er brukt får derfor først og fremst betydning for finansiering av nye investeringer og effekten dette får på renteutgiftene.

>> Av et samlet utbytte på 550 mill. kr i 2019 er Randaberg kommunes andel 18 mill. kr. Dette øker gradvis til 21,3 mill. kr i 2022. (Lyse)

Randaberg kommune betalte fram til 2013 avdrag i forhold til de faktiske avdragsutgiftene på låna. Vi hadde tatt opp de fleste låna med

20 års avdragstid, et par lån hadde 25 års avdragstid. Vi hadde derfor høyere avdragsbelastning i driftsregnskapet enn det loven krever. Loven krever avdrag i forhold til avskrivningstiden, som for mange av investeringene vi har gjort de siste åra er lenger enn 20-25 år. I vedtatt økonomiplan er avdraga litt over kravet til minimumsavdrag.

2.7 Lønnsavsetning

Randaberg kommune setter av midler for å dekke økte lønnsutgifter som følge av lønnsoppgjør i kommende budsjettår og overheng og glidning fra 2018 til 2019.

Lønnsreserven er på 14,3 mill. kr. Lønnsreserven skal dekke både helårseffekt av oppgjør i 2018 (overheng), lønnsglidning (endring i kom

petanse/ansetning) og effekt av lønnsoppgjør i 2019. En del av overhengen er allerede fordelt i rådmannens budsjettforslag, deror er beløpet som ligger igjen til fordeling lågere.

Med utgangspunkt i forventet lønnsstigning i Statsbudsjettet på 3,25 prosent, fra 2018 til 2019, skulle vi satt av 16,3 mill. kr. Rådmannen har redusert beløpet med 2 mill. kr. De siste åra (unntatt 2017) har vi brukt mindre enn om vi budsjetterte lønnsavsetningen i samsvar med forventningen i Statsbudsjettet.

2.8 Prisvekst

Virksomhetene er i åra 2009-2012 ikke kompensert for årlig prisvekst. For 2013 ble det tilført 3,9 mill. kr for å kompensere en forventet prisvekst på driftsutgifter, refusjonsutgifter og overføringsutgifter. På enkelte arter (for eksempel kostnader til IVAR) er det tatt hensyn til det vi faktisk vet om endringer i prisnivå. For 2019 (og 2014-2018) er det gitt kompensasjon for prisstigning på tilskudd og overføringer, mens det ikke er gitt full kompensasjon på prisstigning på kjøp av varer og tjenester. Forventet prisvekst fra 2018 til 2019 er satt til 1,9 prosent, og det er tilført 3,1 mill. kr i dette tiltaket.

Forskjellen mellom full priskompensasjon og delvis priskompensasjon er 1,5 mill. kr. Dette er i realiteten et krav til tilsvarende effektivisering av driften.

2.9 Pensjon

Rådmannen har videreført satsen til KLP med 15,39 prosent av lønnsartene. Satsen til Statens Pensjonskasse på 12,25 prosent er også uendret fra 2018. For begge pensjonsordninger kommer arbeidstakers andel på 2 prosent i tillegg.

Fra 2014 budsjetteres pensjonspremien på tjenesteområda. Premieavviket er budsjettert på eget ansvarsområde, og sørger for at det er pensjonskostnaden som blir belastet Randaberg kommune samlet. Forskjellen mellom premie og kostnad (premieavviket) amortiseres over 7 år og vil derfor medføre økte kostnader på sikt.

I regjeringens forslag til statsbudsjett er en del av økningen i frie inntekter begrunnet i økte pensjonskostnader i 2019 (på samme måte som i fjor for 2018). Rådmannen la i fjor inn et tiltak der det ble lagt til grunn at økningen i pensjonskostnader blir finansiert med økte frie inntekter i 2019-2022.

>> Budsjettforslaget fra rådmannen er saldert med innsparingstiltak, utsetting av trinn 2 av Harestad skole og bruk av fond.

Basert på signaler i statsbudsjettet er økningen redusert i 2019 i forhold til det som lå inne i vedtatt økonomiplan. Økningen er slik i forhold til 2018:

- 2019: 1 mill. kr
- 2020: 3 mill. kr (totalt 4 mill. kr)
- 2021: 3 mill. kr (totalt 7 mill. kr)
- 2022: 3 mill. kr (totalt 10 mill. kr).

2.10 Økonomisk risiko i rådmannens budsjettforslag.

Budsjettforslaget fra rådmannen er saldert med innsparingstiltak, utsetting av trinn 2 av Harestad skole og bruk av fond. Forslaget gir likevel ikke ønsket netto driftsresultat. Rådmannen har valgt å legge fram budsjett og økonomiplan slik fordi vi har fondsmidler som kan brukes, og som i en viss grad er brukt. Det er alltid en viss usikkerhet når kommuner legger fram sine budsjettforslag. Først og fremst knyttet til skatteinntektene, men også til om Statsbudsjettet blir vedtatt slik det er foreslått. Det er også en risiko om vedtatte innsparinger lar seg gjennomføre uten å få så store negative konsekvenser for tjenestetilbudet at de må reverseres.

Hvis ting går feil veg, vil vi måtte bruke mer av fond i 2019 (og eventuelt i resten av økonomiplanperioden). Vi har drøye 60 mill. kr på driftsfond per utgangen av 2017 som er satt av for å kunne brukes i den situasjonen vi nå er i.

Rådmannen skrev i sitt forslag i fjor:

«Vi må nok likevel forberede oss på å måtte redusere ytterligere ved neste korsveg (budsjett for 2019) dersom dette framtidsbildet skulle slå til. Hvis ting går bedre, vil vi fortsatt måtte gjennomføre innsparingene som er foreslått, men vi vil kunne tære mindre på reservene og ha et resultat som nærmer seg måltallene våre.»

Dette var skrevet i forhold til et budsjettforslag der Harestad skole ikke skulle bygges i 2020-2021. Da kommunestyret i fjor vedtok å bygge Harestad skole trinn 2, ble dette finansiert gjennom innsparinger og økte skatteinntekter utover det som lå i rådmannens forslag. Disse forutsetningene er videreført i rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan for 2019 til 2022 på driftssiden, dermed er risikoen for avvik større nå enn i rådmannens budsjettforslag i fjor.

3) Statsbudsjettet og kommunene

3.1 Endringer i det økonomiske opplegget for kommunesektoren for 2018

Kostnadsveksten fra 2017 til 2018 er beregnet til 3,0 prosent. Dette er en økning fra 2,6 prosent i revidert nasjonalbudsjett (RNB). I RNB ble skatteinntektene nedjustert med 0,3 milliard kroner i forhold til Statsbudsjettet for 2018. I forslag til statsbudsjett for 2019 er disse oppjustert med 2,1 milliard kroner, slik at nivået er nå 1,8 milliard kroner høyere enn i Statsbudsjettet for 2018.

3.2 Det økonomiske opplegget for 2019

Ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter i 2018 legger regjeringen til grunn en pris- og lønnsvekst i kommunal sektor (deflator) på 2,8 prosent. Lønnsveksten er forutsatt å bli 3,25 prosent. Kommuneopplegget er ventet å gi en vekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2019 på 1,9 milliard kroner. Dette tilsvarer en vekst på 0,4 prosent fra nivået regjeringen i RNB antok sektoren ville få i 2018. Den låge veksten har sammenheng med ekstraordinær stor utbetaling fra havbruksfondet i 2018. Regjeringen øker kommunesektorens frie inntekter for 2019 med 2 milliard kroner. Dette er reell vekst i frie inntekter, dvs. at det i budsjettopplegget er lagt inn kompensasjon for pris- og lønnsvekst i kommunesektoren i tillegg. Veksten i frie inntekter skal blant annet dekke kostnadsveksten kommunene har som følge av demografiske endringer fra 2018 til 2019. Forventa merutgifter til dette er 1,3 milliard kroner, av dette dekkes 1,0 milliard kroner over de frie inntektene. Det forventes også økte pensjonskostnader på 0,7 milliard kroner.

Veksten skal også dekke særskilte satsninger i statsbudsjettet som tjenester til rusavhengige, tidlig innsats i barnehage og skole og rehabilitering/habilitering. Regjeringen foreslår at den kommunale skattøren i 2019 blir 11,55 prosent, mot 11,8 prosent i 2017. Dette er tilpasset forutsetningen om at skattedelen av de samlede inntektene for kommunene fortsatt skal være 40 prosent i 2019.

Veksttilskudd: Randaberg kommune hadde gjennomsnittlig vekst i perioden 2014-2016 på marginalt over 1,4 prosent og fikk veksttilskudd i 2018 på 259 000 kr. I 2019 er det ingen kommuner i Rogaland som får veksttilskudd.

Investeringsstilskudd til heldøgns omsorgsplasser
Det blir foreslått en tilskuddsramme for 2019 som gir rom for 1 500 nye heldøgns omsorgsplasser. Halvparten av ramma skal i 2019 gå til netto tilvekst.

Dagtilbud til demente: Kommunene fikk i fjor plikt til å tilby dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens fra 2020. Tilskuddssatsene er hevet fra 2018 til 2019. Fra 2020 vil trolig kommunene få midler til dette gjennom rammetilskuddet og ikke som øremerket tilskudd. Rådmannen har i sitt budsjettfor-slag lagt til grunn at økningen i rammetilskudd tilsvarer tilskudd vi vil få i 2019 for så mange plasser vi vil ha når tilbudet «inn på tunet» blir økt.

Brukere med store hjelpebehov/ressurskrevende tjenester: Innslagspunktet er foreslått justert opp til 1 320 000 kr som er 50.000 kr mer enn en generell prisjustering tilsier. Kommunenes kompensasjon for utgifter utover innslagspunktet er uendret på 80 prosent.

Betalingsplikt for utskrivingsklare pasienter rus/psykiatri: Kommunene får tilført midler for å kunne betale for disse fra 2019. Midla blir overført fra helseforetaka, og kommunene skal betale til disse på samme måte som for somatiske pasienter.

Opptappingsplan for rus og habilitering/rehabilitering
Det er lagt inn 200 mill. kr (rus) og 100 mill. kr (rehabilitering/habilitering) i kommunene sine frie inntekter.

Barnehager: Makspris for foreldrebetaling i barnehager er økt med 80 kr per måned fra 1/1-2019 til 2.990 kr per måned i 11 måneder. Fra 1/9-2019 økes den til 3.040 kr per måned. Gratis kjernetid blir utvida til også å gjelde 2-åringer.

Skole: Øremerkede midler til flere lærerårsverk på 1,468 milliard kroner blir videreført. Deler av veksten i frie inntekter (200 mill. kr) er grunnlagt med særskilt satsing på tidlig innsats i skolen.

4) KOSTRA

KOSTRA (KOMmune-STat-RApportering) er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet. Informasjonen om: (1) kommunale og fylkeskommunale tjenester, (2) bruk av ressurser på ulike tjenesteområder og (3) egenskaper ved befolkningen blir registrert og sammenstilt for å gi relevant informasjon til beslutningstakere i kommuner, fylkeskommuner og staten. Informasjonen skal gi bedre grunnlag for analyse, planlegging og styring i kommuner og fylkeskommuner, og gi grunnlag for å vurdere om nasjonale mål oppnås.

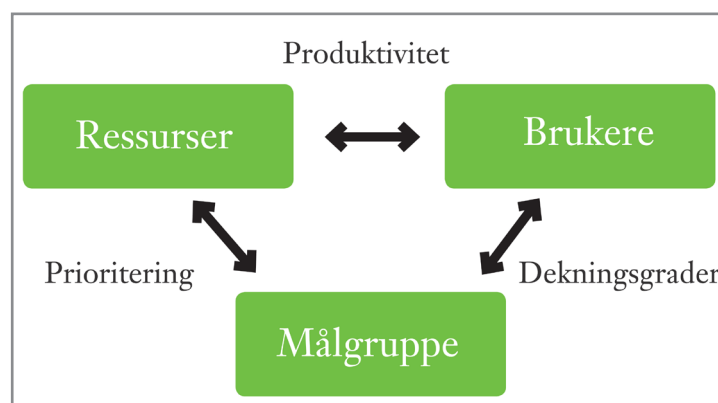
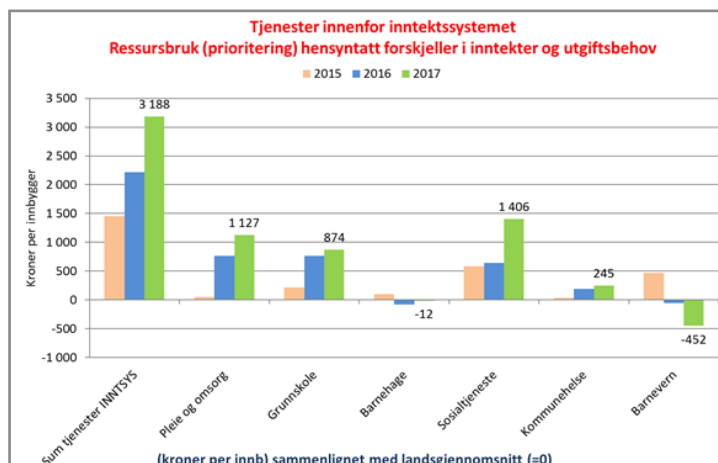
Da KOSTRA ble etablert i 2001, for å gi oss sammenlignbare data på tvers av kommuner og over tid for egen kommune, skulle det også lette rapporteringen fra kommunene til staten. KOSTRA eger seg best til å sammenligne seg med kommuner som innbyrdes er like i størrelse og struktur. KOSTRA-tall som er vist i budsjettet for 2019 (i vedlegg fra tjenesteområda) sammenligner Randaberg kommune med gruppe 8, Rogaland og landet samlet. Det er i visse tilfeller også sammenlignet med utvalgte nabokommuner. For Randaberg kommune vises også utviklingen over tid for aktuelle KOSTRA-data. Gruppe 8 er 27 mellomstore kommuner med låge bundne kostnader per innbygger og middels frie disponible inntekter, inkludert Rogalandskommunene Time, Randaberg og Strand.

KOSTRA opererer med tre typer sammenligningstall: 1) prioriteringer, 2) dekningsgrader og 3) produktivitet. Prioriteringer viser hvor mye ressurser (som regel penger eller årsverk) som brukes på utvalgte områder av tjenesteytingen/forvaltningen. Dekningsgrader sier noe om hvor mange i aktuell brukergruppe/aldersgruppe og lignende som får et gitt tjenestetilbud. Produktivitet sier noe om hvor mye ressurser som brukes på hver "enhet" av tjenesteytingen/forvaltningen. Sammenhengene kan også vises som i figuren nederst til høyre.

KOSTRA sier ingen ting om driften er "rett" eller "gal", men gir indikasjoner på hvor kostnaden ved driften avviker fra andre kommuner og hvordan utviklingen er i egen kommune.

KOSTRA peker på hvor kommunen bruker penger og åpner for sammenligninger, men sier lite om kvalitet. Rådmannen har i årets budsjettforslag forsøkt å bruke KOSTRA-tall fra Kommunebarometeret i tjenesteområdas KOSTRA-sammenligninger. Rådmannen viser også til egen sak om Kommunebarometer/ KommuneNM i sommer. De siste tilgjengelige KOSTRA-tall er fra 2017. Disse vil ikke være oppdatert med endringer i kostnadsnivå i 2018 som følge av innsparingstiltak og påplussinger som er gjort i 2018. SSB har gjort endringer fra 2016 til 2017. En vil derfor ikke alltid frinne de samme KOSTRA-tallene som det ble rapportert om i fjor.

KS har laget en modell som viser ressursbruken i kommunene i forhold til KOSTRA-tall som er justert for utgiftsbehov og inntektsnivå. Det vil si at f.eks. utgifter til barnehage er korrigert for at vi har flere barnehagebarn i forhold til folketallet enn andre kommuner. Grovt sett viser tabellen under at vi bruker mer enn andre kommuner på grunnskole, pleie- og omsorg og sosialtjeneste. På barnevern og barnehager bruker vi mindre. I utgiftene til sosialtjeneste inngår utgifter til bosetting av flyktninger og dette er hovedårsaken til økningen fra 2016 til 2017 på det området.

5) Driftsbudsjettet

5.1. Driftstiltak i økonomiplanen

Tabellen under viser driftstiltak som er tatt med i rådmannens budsjettforslag. Den viser også tiltak som ikke er prioritert. De to øverste linjene viser budsjettforslaget før og etter at tiltak er lagt inn. Egen linje viser driftskonsekvensen av de investeringstiltaka rådmannen har prioritert. Dette omfatter både rente- og avdragsutgifter og i noen grad økte driftsutgifter knyttet til investeringene (selve bygga). Det er laget egne

driftstiltak med endra inntekter/kostnader i tjenestedriften som følge av investeringstiltak (flere sykehjemsplasser, nye PU-boliger). Tabellen viser et overskudd (regnskapsmessig mindreforbruk) på null i 2019, 6,0 mill. kr i 2020, 7,7 mill. kr i 2021 og 5,4 mill. kr i 2022. Overskuddet er det som er igjen til investeringer/fond utenom det som allerede er budsjettet av avsetninger og bruk av disse. I 2019 er det budsjettet med bruk av fond. Uten dette, ville vi hatt et underskudd i rådmannens budsjettforslag. Netto driftsresultat er litt lågere enn det denne linjen viser, og vises i tabellen hovedoversikt drift.

Driftstiltak	tall i 1000	2019	2020	2021	2022
Over-/underskudd konsekvensjustert budsjett		3 784	3 784	3 784	3 784
Totale driftskostnader fra investeringsbudsjett		486	3 999	5 931	7 125
Valgte driftstiltak		-4 298	-13 766	-17 430	-16 268
Over-/underskudd budsjettversjon		-28	-5 982	-7 715	-5 359
Valgte tiltak					
Videreførte tiltak fra siste økonomiplan		-9 339	-33 292	-41 787	-43 579
100 Valg 2019 og 2021		392	0	281	0
124 Økte pensjonsutgifter i 2019-2021		0	0	0	0
341 Kompetanseheving		0	500	500	500
346 Utsatt frisklivssentral		323	323	323	323
351 Organisasjonssekretær FFkF		0	400	400	400
351 Redusert bosetting av flyktninger fra 2018		2 530	4 276	7 489	10 088
351 Reduserte utgifter, færre flyktninger		-500	-500	-1 000	-1 000
351 Økte sosialhjelpsutgifter i 2017		-500	-1 000	-1 000	-1 000
352 Økt husleie opp mot markedspris		0	-200	-200	-200
400 Redusert plangebyr		-35	-205	-205	-205
430 Endring av gebyr byggekontroll		0	-200	-300	-300
480 Endring utgifter og inntekter 2018-2021 Vann, avløp og renovasjon		345	-1 661	-2 364	-3 027
500 Endra driftsutgifter Folkehallene inkludert Sola Arena		46	419	338	276
500 NM-veka		0	0	-50	-50
560 Økning lønn fritidskontakter 2017		30	60	90	90
600 Innsparing, redusert driftsnivå kirken		-30	-50	-70	-70
800 Økt rammetilskudd pga vekst i antall eldre i Randaberg ØP17		-3 500	-7 000	-10 500	-10 500
800 Økte skatteinntekter og rammetilskudd pga. befolkningsvekst i Randaberg ØP16		-2 200	-4 400	-6 600	-8 800
800 Reduserte netto skatteinntekter i 2017, gradvis bedring		-3 000	-7 000	-7 000	-7 000
800 Økning i eiend.skatt pga nye objekter og just. av nivå i 2018 til reelt 2017-nivå		150	-300	-750	-1 200
800 økte skatteinntekter		0	-4 000	-5 000	-5 000
800 Økte skatteinntekter og rammetilskudd		-279	-479	-479	-479
900 Bruk av driftsfond for å saldere budsjettet 2018		1 410	1 410	1 410	1 410
900 Endring utbytte og renter Lyse 2019-2022		-1 530	-3 055	-3 760	-4 465
900 Renter og avdrag av investeringstiltak		760	1 400	1 370	1 340
999 innsparing utover 0,5% lønn per år		-1 070	-6 670	-6 670	-6 670
999 innsparing 0,5% lønn per år		-2 681	-5 360	-8 040	-8 040

Driftstiltak	Tall i 1000	2019	2020	2021	2022
Oppvekst		739	-388	-893	-893
122 Chromebook til 5 -7 trinn på skolene v1		600	600	600	600
122 Elever uten norsk-kunnskaper, avvik i 2018		700	0	0	0
21 Prisjustering SFO foreldrebetaling 2019		-161	-161	-161	-161
362 Opphold i institusjon EM		0	0	0	0
362 Reduksjon EM		-400	-827	-1 332	-1 332
27 Økt makspris barnehager		0	0	0	0
Helse og velferd		4 409	13 706	17 930	20 006
332 Bemanning nytt sykehjem, oppstart med færre senger		1 502	3 974	5 339	6 506
333 Prisjustering kjøkken 2019		-62	-62	-62	-62
333 Øke inntekter utkjøring av mat		-313	-313	-313	-313
338 Utsatt utvidet drift av Vestre Goa 2, halvårsvirkning		-743	0	0	0
339 Styrke bemanning mottakskontor		614	614	614	614
341 Velferdsteknologi		1 385	2 190	2 250	530
341 Prisjustering egenbetaling Helse- og omsorg 2019		-49	-49	-49	-49
341 Utskrivingsklare pasienter psykiatri/rus		0	0	0	0
342/345 Nye Dalen/Sentrum		0	250	0	0
346 Økt bemanning på nytt dagsenter i 2020		0	1 934	1 934	1 934
346 Hjemmesykepleien økt behov for personell, innfaset over tid		830	1 640	2 344	2 344
346 Økte inntekter transport dagsenter		-149	-149	-149	-149
346 Demenskoordinator		0	0	0	0
347 Styrking av natt-tjenesten fram til åpning av flere senger		147	0	0	0
348 Rask psykisk helse		0	0	0	0
350 Øke lønnsrammen		490	490	490	490
34 Endringer i inntekter ressurskrevende tjenester 2019		756	756	756	756
350 Nytt bofelleskap, seinere ferdigstilling og gradvis opptrapping		0	2 430	4 775	7 404
Tekniske tjenester		441	441	1 199	1 199
352 Prisjustering husleigeinntekter 2019		-277	-277	-277	-277
352 Mindre husleie pga ledige leiligheter		320	320	320	320
440/ 442 Driftsingeniør kommunale bygg 2018		0	0	758	758
480 Prisendring, Rogaland brann og redning (RBV) 2018		398	398	398	398
NAV		200	150	100	50
351 Overføring fra barnevernstjeneste 2017 2018		200	150	100	50
351 Samspill skaper den grønne landsbyen		0	0	0	0
Kultur		-9	20	424	1 352
500 Alt 2. Randaberg 100-års jubileum 2022 - jubileumsuke		0	0	375	1 275
500 Prisjustering regionale forpliktelser innen museum, reiseliv og friluftsliv		91	120	149	177
500 17. mai - flytte arrangementet ut fra Randaberg Arena		-100	-100	-100	-100
Felles		-1 026	7 224	7 224	7 224
120 Lønnsavsetning 2019 redusert		13 500	13 500	13 500	13 500
600 Økte utgifter, kirkedrift pga lønns- og prisvekst 2019		175	175	175	175
800 Endring i skatteinntekter og rammetilsk., SB19, deflator og realøkning		-21 136	-21 136	-21 136	-21 136
800 Reduksjon i skatteinntekter i 2018, effekt i 2019		7 400	7 400	7 400	7 400
800 Reduksjon i rammetilskudd pga færre 1-åringer uten kontantstøtte		4 500	4 500	4 500	4 500
900 Bruk av driftsfond i 2019		-8 250	0	0	0
999 Delvis prisjustering 2019		3 136	3 136	3 136	3 136
999 Prisjustering refusjoner 2019		-351	-351	-351	-351
Rådmann og staber		288	-1 626	-1 626	-1 626
100 Budsjettseminar og politikeropplæring med nye politikere		214	0	0	0

Driftstiltak	tall i 1000	2019	2020	2021	2022
100 Økte driftsutgifter revisjon/kontrollutvalg		149	149	149	149
126 Utleie Landsbyhotellet		-2 000	-3 000	-3 000	-3 000
126 Tilskudd DigiRogaland		200	200	200	200
126 Tilskudd til bysykler		700			
141 Nye læringer, Menn i Helse (2 stk)		205	205	205	205
181 Økte driftsutgifter IKT 2019		820	820	820	820
Ikke valgte tiltak					
Totale driftskostnader fra investeringsbudsjett		0	10	19	20
Forslag inkludert trinn to Harestad skole		129	10 375	18 530	19 701
Videreførte tiltak fra siste økonomiplan					
270-279 Lovfesta bemanning og pedagnorm i bh., delfinansiert av staten		1 039	2 083	2 083	2 083
280 Barnehageplasser i andre kommuner		-1 000	-1 500	-2 000	-2 000
332 Bemanning nytt sykehjem og andre driftskonsekvenser		5 122	5 122	8 086	11 037
350 Nytt bofelleskap		1 942	7 404	7 404	7 404
800 Redus. eiendomsskatt som følge av omlegging av regl. for verk og bruk		400	800	1 200	1 600
Oppvekst					
122: Sommerjobbprosjektet		230	230	230	230
Helse og velferd					
332 Bemanning nytt sykehjem og andre driftskonsekvenser justert		4 451	6 521	10 411	14 285
346 Hjemmesykepleien økt behov for personell		2 344	2 344	2 344	2 344
Tekniske tjenester					
440/442 Driftsingeniør kommunale bygg 2018		758	758	758	758
NAV					
351 Glidelåsen 2018		200	200	200	200
Kultur					
500 Alt 1. Randaberg 100-års jubileum 2022 - helårsfeiring		274	630	1 030	3 350
500 17. mai - økte utgifter		70	70	70	70
Felles					
600 Styrke det musikalske arbeidet		200	200	200	200
600 100 % anleggsdiakon/prest		800	800	800	800
600 20 % utvidelse av ungdoms-og trosopplæringsprestestilling		150	150	150	150
600 30 % utvidelse av renholdsstillinger i kirkene		150	150	150	150
900 Bruk av driftsfond i økonomiplanen		300	-400	-4 900	-7 300
999 Full prisjustering 2019		4 635	4 635	4 635	4 635

Alle tiltaka er nærmere beskrevet i eget vedlegg og i teksten fra tjenesteområda. I vedlegget er også detaljerte tall for tiltaka tatt med.

Flere av tiltaka er rene prisjusteringer av utgifter og inntekter eller konstatering av at utgifter/inntekter som vi vanskelig kan påvirke går opp eller ned. Enkelte tiltak er en reell styrking av drifta, andre er nye og utvida oppgaver som det er gitt føringer for i statsbudsjettet.

Det er lagt inn tiltak som øker de frie inntektene i økonomiplanperioden pga forventet høyere befolkningsvekst enn landsgjennomsnittet,

både generelt og i antall eldre.

Det er i noen investeringstiltak lagt inn driftseffekt av tiltaka (spesielt knyttet til vedlikehold/renhold). Omfanget av disse kan være usikre, men de er tatt med for å vise utfordringene.

For noen tiltak er det to eller flere alternativ. Et som er foreslått og et (eller to) som ikke er valgt (prioritert). Dette er først og fremst tiltak vedtatt i økonomiplanen, der rådmannen nå legger fram et alternativ. Men det er også nye tiltak der rådmannen legger fram to alternativer.

5.2.) Obligatoriske oversikter drift

Budsjettskjema 1A	Tall i 1000	BUD 2018	BUD 2019	BUD 2020	BUD 2021	BUD 2022
Skatt på inntekt og formue		-373 106	-368 710	-391 310	-398 310	-404 310
Ordinært rammetilskudd		-228 127	-252 054	-248 504	-251 204	-250 404
Skatt på eiendom		-18 451	-18 301	-18 751	-19 201	-19 651
Andre generelle statstilskudd		-61 525	-48 152	-29 099	-21 307	-18 590
Sum frie disponible inntekter		-681 209	-687 217	-687 664	-690 022	-692 955
Renteinntekter og utbytte		-24 286	-25 816	-27 341	-28 046	-28 751
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter		28 881	29 696	30 813	31 599	32 212
Avdrag på lån		39 326	39 996	43 317	44 964	46 454
Netto finansinntekter/-utgifter		43 921	43 876	46 788	48 517	49 916
Til bundne avsetninger		115	-	-	-	-
Til ubundne avsetninger		-1 318	29	35	37	38
Bruk av ubundne avsetninger		-1 610	-8 050	200	200	200
Bruk av bundne avsetninger		-3 414	-2 073	-3 103	-2 004	-482
Netto avsetninger		-6 227	-10 094	-2 868	-1 767	-244
Til fordeling drift		-643 515	-653 435	-643 744	-643 272	-643 283
Sum fordelt til drift fra skjema 1B		642 873	653 408	637 762	635 558	637 925
Merforbruk/mindreforbruk		-642	-28	-5 982	-7 715	-5 359

Budsjettskjema 1B	Tall i 1000	BUD 2018	BUD 2019	BUD 2020	BUD 2021	BUD 2022
Rådmannen						
Andre generelle statstilskudd			-460	-460	-460	-460
Sum fordelt til drift fra skjema 1B		51 060	58 910	59 203	62 354	65 073
Ramme for tjenesteområdet		51 060	58 450	58 743	61 894	64 613
Oppvekst						
Andre generelle statstilskudd		-14 537	-14 982	-9 534	-6 454	-6 454
Sum fordelt til drift fra skjema 1B		286 994	293 865	282 685	277 609	277 609
Ramme for tjenesteområdet		272 457	278 883	273 151	271 155	271 155
Helse og velferd						
Andre generelle statstilskudd		-820	-1 900	-700	-700	-700
Til bundne avsetninger		-1 366	-	-	-	-
Bruk av bundne avsetninger		-1 982	-	-	-	-
Netto avsetninger		-3 348	-	-	-	-
Til fordeling drift		-4 168	-1 900	-700	-700	-700
Sum fordelt til drift fra skjema 1B		186 174	192 174	199 380	202 463	204 539
Ramme for tjenesteområdet		182 006	190 274	198 680	201 763	203 839
NAV						
Andre generelle statstilskudd		-7 471	-4 616	-2 036	-1 856	-1 816
Sum fordelt til drift fra skjema 1B		57 057	44 475	35 300	33 815	33 647
Ramme for tjenesteområdet		49 586	39 859	33 264	31 959	31 831
Tekniske tjenester						
Til bundne avsetninger		48	29	35	37	38
Bruk av bundne avsetninger		-1 432	-2 073	-3 103	-2 004	-482
Netto avsetninger		-1 384	-2 044	-3 068	-1 967	-444
Sum fordelt til drift fra skjema 1B		23 919	27 209	24 941	23 081	19 955

Budsjettskjema 1B	Tall i 1000	BUD 2018	BUD 2019	BUD 2020	BUD 2021	BUD 2022
Ramme for tjenesteområdet		22 535	25 165	21 873	21 114	19 511
Plan og miljø						
Andre generelle statstilskudd		-750	-460	-460	-460	-460
Netto avsetninger		-200	200	200	200	200
Til fordeling drift		-950	-260	-260	-260	-260
Sum fordelt til drift fra skjema 1B		6 202	4 791	4 267	4 117	4 117
Ramme for tjenesteområdet		5 252	4 531	4 007	3 857	3 857
Kultur						
Netto avsetninger		115				
Sum fordelt til drift fra skjema 1B		26 402	26 774	26 796	26 949	27 815
Ramme for tjenesteområdet		26 517	26 774	26 796	26 949	27 815
Randaberg kirke						
Sum fordelt til drift fra skjema 1B		7 365	7 510	7 490	7 470	7 470
Ramme for tjenesteområdet		7 365	7 510	7 490	7 470	7 470

Sykkeltur langs Ryggveien.

Hovedoversikter drift	Tall i 1000	BUD 2018	BUD 2019	BUD 2020	BUD 2021	BUD 2022
Brukerbetalinger		-33 865	-34 068	-34 218	-34 293	-34 368
Andre salgs- og leieinntekter		-69 370	-71 252	-74 616	-77 595	-81 275
Overføringer med krav til motytelse		-69 760	-70 695	-70 655	-69 435	-69 712
Rammetilskudd		-228 127	-252 054	-248 504	-251 204	-250 404
Andre statlige overføringer		-61 525	-48 152	-29 099	-21 307	-18 590
Andre overføringer		-670	-670	-670	-670	-670
Skatt på inntekt og formue		-373 106	-368 710	-391 310	-398 310	-404 310
Eiendomsskatt		-18 451	-18 301	-18 751	-19 201	-19 651
Sum driftsinntekter (B)		-854 874	-863 902	-867 823	-872 015	-878 980
Lønnsutgifter		463 446	469 114	458 008	455 606	456 852
Sosiale utgifter		128 694	133 692	137 289	140 261	144 029
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod		85 435	87 054	87 010	87 175	88 170
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod		89 285	85 293	84 193	84 338	84 815
Overføringer		53 621	58 894	55 375	54 125	54 038
Avskrivninger		44 280	55 930	55 930	55 930	55 930
Fordelte utgifter		-4 053	-4 064	-4 064	-4 064	-4 064
Sum driftsutgifter (C)		860 707	885 912	873 740	873 370	879 769
Brutto driftsresultat (D = B-C)		5 834	22 011	5 918	1 356	790
Renteinntekter, utbytte og eieruttak		-24 286	-25 816	-27 341	-28 046	-28 751
Sum eksterne finansinntekter (E)		-24 286	-25 816	-27 341	-28 046	-28 751
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter		28 881	29 696	30 813	31 599	32 212
Avdrag på lån		39 326	39 996	43 317	44 964	46 454
Utlån		110	110	110	110	110
Sum eksterne finansutgifter (F)		68 317	69 802	74 239	76 673	78 777
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner		44 031	43 986	46 898	48 627	50 026
Motpost avskrivninger		-44 280	-55 930	-55 930	-55 930	-55 930
Netto driftsresultat (I)		5 585	10 066	-3 114	-5 948	-5 115
Bruk av disposisjonsfond		-1 610	-8 050	200	200	200
Bruk av bundne fond		-3 414	-2 073	-3 103	-2 004	-482
Sum bruk av avsetninger (J)		-5 024	-10 123	-2 903	-1 804	-282
Avsetninger til disposisjonsfond		115	-	-	-	-
Avsetninger til bundne fond		-1 318	29	35	37	38
Sum avsetninger (K)		-1 203	29	35	37	38
Regnskapsmessig mer- mindreforbruk (L = I+J-K)		-642	-28	-5 982	-7 715	-5 359

>> I tillegg er det planlagt å ta opp husbanklån som lånes ut videre (startlån) på 25 mill. kr årlig.

6) Investeringsbudsjettet

6.1. Generelt

Investeringsutgiftene er i 2019-kroner i hele økonomiplanperioden. Det betyr at beløpene vil bli justert ved kommende års økonomiplan-behandlinger for å fange opp både generell og spesiell prisstigning. I tillegg vil det kunne bli betydelige endringer når prosjektene nærmer seg i tid og konkretiseres. Investeringer fram i tid blir budsjettet ut fra nasjonale normtall eller foreløpige kalkyler. Endret aktivitetsnivå i bygge- og/eller anleggsbransjen nasjonalt og regionalt kan føre til endringer i prisene som er lagt til grunn for beregningene.

For Randaberg helsesenter er det lagt til prisstigning fra 2018 til 2019 i rådmannens forslag til økonomiplan. Det er også lagt til 5 mill. kr som forventet merkostnad.

Fra 2014 har rådmannen lagt til grunn at store byggeprosjekter blir belastet med byggelånsrenter som en del av investeringen. Dette har vi gjort for Randaberg helsesenter, Harestad skole og kulturscene, Myrå barnehage og ressurs-senter og Harestad skole trinn 2. Isolert sett fører dette til økte investeringskostnader (renteutgifter), men vi får tilsvarende reduserte renteutgifter i driften.

Føring av byggelånsrenter, som en del av investeringskostnaden, er i samsvar med regnskapsforskriftene, men det er også tillatt å gjøre slik som Randaberg kommune har gjort tidligere (ikke skilt mellom byggelånsrenter og andre renteutgifter og dermed ført byggelånsrentene i driften).

I rådmannens forslag til økonomiplan er det ingen byggelånsrenter, mens det i alternativet med bygging av Harestad skole, trinn to i 2020-2021 er byggelånsrenter knyttet til dette.

>> Samlet er det planlagt å investere for i overkant av 230 mill. kr i økonomiplanperioden.

6.2 Investeringstiltak i økonomiplanen

Samlet er det planlagt å investere for omtrent 230 mill. kr (eksklusiv moms) i økonomiplanperioden. Dette er vesentlig mindre enn de siste 5-6 års økonomiplaner. Harestad skole trinn 2 er foreslått utsatt til etter økonomiplanperioden.

De store investeringene er:

- Bofellesskap for personer med utviklingshemming i 2019 30 mill. kr. Totalt 40 mill. kr inkludert 10 mill. kr i 2018.
- Ombygging DPS til bofellesskap for personer med utviklingshemming. Samlet 8 mill. kr i 2018 og 2019.
- VAR-investeringer 60 mill. kr.
- Boliger vanskeligstilte 20 mill. kr.
- Renovering svømmehallen på Goa og Grødem 16 mill. kr.
- Ekstraordinært vedlikehold og branntekniske utbedringer 16,6 mill. kr
- IKT-investeringer. 4,4 mill. kr hvert år. Samlet drøye 17,6 mill. kr.
- Digitalisering 9,5 mill. kr.

I tillegg er det planlagt å ta opp husbanklån som lånes ut videre (startlån) på 25 mill. kr årlig.

Tabellen på neste side (side 31) viser alle investeringstiltak i rådmannens budsjettforslag. For kommunens egne investeringstiltak er det stort sett bare tiltak som er prioritert som er tatt med. For kirkens investeringstiltak er også de som ikke er prioritert tatt med.

Begrunnelse for tiltaka og en mer detaljert oversikt er i eget vedlegg sammen med tilsvarende oversikt over driftstiltaka.

I denne økonomiplanen er lånemidler hovedfinansieringskilden. Andre finansieringskilder er tilskudd (hovedsakelig husbanktilskudd) og avdrag fra Lyse.

Investerings tiltak	Tall i 1000	2019	2020	2021	2022
Sum investeringer fra nye tiltak		115 632	75 332	72 182	61 182
Sum lån		-97 752	-71 552	-68 402	-57 402
Sum tilskudd		-13 500	-500	-500	-500
Sum annet		-4 380	-3 280	-3 280	-3 280
Netto finansiering		-	-	-	-
Sum renter og avdrag		725	4 522	6 986	9 120
Sum andre driftskonsekvenser		-239	-523	-1 055	-1 995
Netto driftskonsekvenser		486	3 999	5 931	7 125
Valgte tiltak					
Videreførte tiltak fra siste økonomiplan		96 032	69 332	69 682	59 182
VAR (R) Nedgravd renovasjonsanlegg (4270) ØP18		500	500	600	600
VAR (VA) Ikke-spesifiserte prosjekter VA (4028) ØP18		7 000	13 000	15 000	15 000
VAR (VA) Sanering Sentrum (4128) ØP18		4 000	-	-	-
VAR Vannledning Ryggveien (4269) 2018		5 000	-	-	-
1290 IKT-investeringer (6001) ØP18		4 400	4 400	4 400	4 400
1300 Ombygging 1 etasje kommunehuset, flytta til 2019 (1033)		1 800	-	-	-
2210 Rehabilitering utearealer (b.hager) (4119) ØP18		300	300	300	300
2220 Svømmebassenget på Goa (1001) ØP18		-	-	8 000	-
2220 Svømmebassenget på Grødem (1001) ØP18		-	8 000	-	-
2220 Utearealer skolene (4058) ØP18		300	300	300	300
2620 Bygging av PU boliger (4134)		30 000	-	-	-
2630 Boliger vanskeligstilte KS-vedtak (4060) ØP18		4 982	4 982	4 982	4 982
3100 Startlån (3005) ØP18		25 000	25 000	25 000	25 000
3320 Asfaltering (4031) ØP18		500	500	500	500
3320 Gang/sykelstier (4030) ØP18		1 500	1 500	1 500	1 500
3320 Nyanlegg gatelys (4026) ØP18		2 000	2 000	2 000	2 000
3350 Oppgradering lekeplassar (4117) ØP18		300	300	300	300
3350 Turvei Goa - Vistnesveien (4185) 2018		3 000	-	-	-
3600 Prosjektering Maritimt vitensenter (4258) ØP18		-	2 500	2 500	-
3910 Randaberg kirke renovering innvendig (6021) 2018		1 750	1 750	-	-
9400 Branntekniske utbedringer (4003) ØP18		200	300	300	300
9400 Ekstraordinært vedlikehold KS-vedtak (4017) ØP18		3 500	4 000	4 000	4 000
Andre prosjekter		19 100	6 000	2 500	2 000
1290 Digitalisering (6200)		2 000	3 000	2 500	2 000
2220 Vedlikehold Harestad barneskole (4425)		5 000	-	-	-
2610 Merkostnader Randaberg helsesenter (4224)		5 000	-	-	-
2610 Sykesignalanlegg Vistestølen (6187)		2 100	-	-	-
2620 Ombygging DPS til PU-boliger (4426)		5 000	3 000	-	-
3860 Fond for kunstprosjekt (5072) uten HS2		-	-	-	-
Ikke valgte tiltak					
Videreførte tiltak fra siste økonomiplan					
2220 Harestad skole trinn 2 (4266), byggelånsrenter ØP18		1 750	1 500	-	-
2220 Harestad sk., riving bygg og rydding barneskole (4266) ØP18		-	-	3 000	-
2220 Harestad trinn 2 (4266) ØP18		114 000	100 000	-	-
3100 Salg tomt Harestad skole (4183) ØP18		-	-	-	-
3860 Fond for kunstprosjekt (5072)		469	375	-	-

Investerings tiltak	Tall i 1000	2019	2020	2021	2022
Andre prosjekter					
2610 Takheiser på Randaberg helsesenter (4224)		500	-	-	-
3910 Renovering av Randaberg kirke, innvendig (6021)		1 100	2 500	2 500	-
3930 Forskjønnelse og utvidelse Randaberg kirkegård (6019)		-	250	500	4 500
3930 Navnet Minnelund Grødem kirkegård (6017)		-	500	-	-
3930 Utvendig belysning av kirkene (6023)		700	-	-	-

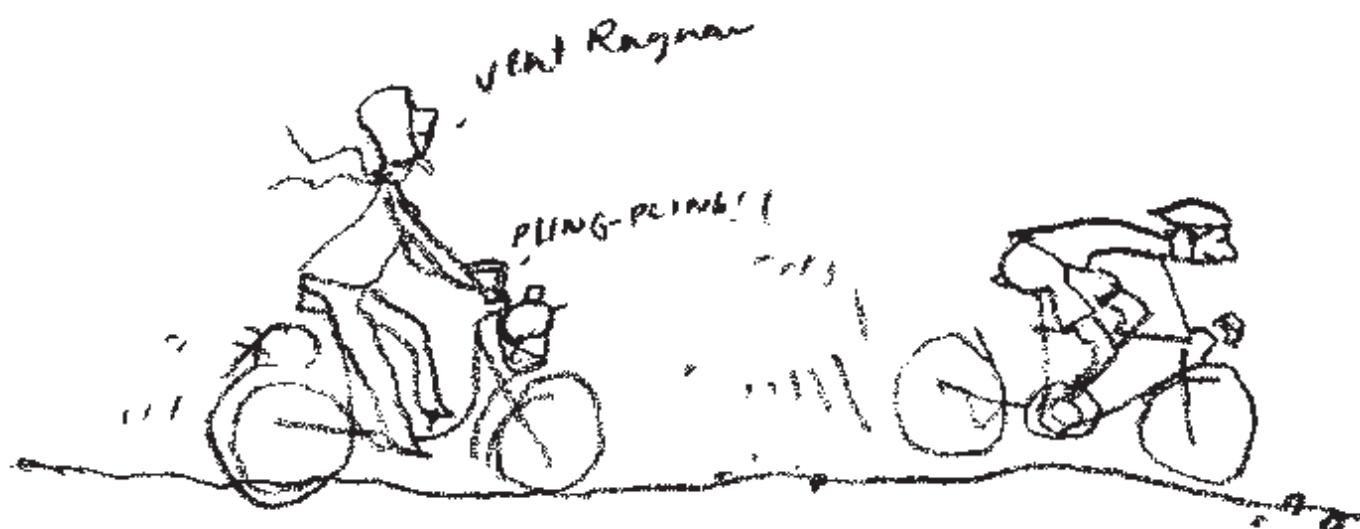
6.3.) Obligatoriske oversikter, investeringer

Budsjettskjema 2A	Tall i 1000	BUD 2019	BUD 2020	BUD 2021	BUD 2022
Investeringer i anleggsmidler		90 632	50 332	47 182	36 182
Utlån og forskutteringer		25 000	25 000	25 000	25 000
Årets finansieringsbehov		115 632	75 332	72 182	61 182
Bruk av lånemidler		-97 752	-71 552	-68 402	-57 402
Tilskudd til investeringer		-13 500	-500	-500	-500
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner		-4 380	-3 280	-3 280	-3 280
Sum ekstern finansiering		-115 632	-75 332	-72 182	-61 182
Sum finansiering		-115 632	-75 332	-72 182	-61 182

Hovedoversikt investering	Tall i 1000	BUD 2019	BUD 2020	BUD 2021	BUD 2022
Overføringer med krav til motytelse		-1 100	-	-	-
Statlige overføringer		-13 000	-	-	-
Andre overføringer		-500	-500	-500	-500
Sum inntekter (L)		-14 600	-500	-500	-500
Kjøp av varer og tj som inngår i kommunal tj.prod.		90 632	50 332	47 182	36 182
Sum utgifter (M)		90 632	50 332	47 182	36 182
Utlån		25 000	25 000	25 000	25 000
Sum finansieringstransaksjoner (N)		25 000	25 000	25 000	25 000
Finansieringsbehov (O = M+N-L)		101 032	74 832	71 682	60 682
Bruk av lån		-97 752	-71 552	-68 402	-57 402
Mottatte avdrag på utlån		-3 280	-3 280	-3 280	-3 280
Sum finansiering (R)		-101 032	-74 832	-71 682	-60 682

Kjell Elvis sjarmerer gamle og unge
på Vardheim i februar 2018.

Randaberg
kommune

www.randaberg.kommune.no